

Een goed jaar

Behalve voor Sahelbewoners, oliesjeiks en Zuidafrikanen was 1985 in economisch opzicht geen slecht jaar. Het internationale schuldenprobleem is niet uit de hand gelopen; de dollar is niet gekelderde; het protectionisme is niet in handelsoorlogen ontaard en de wereld is voor ernstige vraag- en aanbodschokken gespaard gebleven. Voor wie het positiever wil benaderen: er was een redelijke economische groei; heel weinig inflatie (althans in de meeste OECD-landen); geen toename van de werkloosheid en er zijn belangrijke initiatieven genomen om tot een meer gecoördineerde aanpak van de macro-economische onevenwichtigheden in de wereld te komen. In aanmerking nemend dat het internationale conjunctuurherstel – na drie jaar – over zijn hoogtepunt heen is, zijn ook de vooruitzichten voor 1986 niet ongunstig. Het is vooral belangrijk dat de conjuncturele omslag niet in een echte recessie uitmondt. De OECD verwacht dat het gezamenlijke bruto nationale produkt van de lidstaten in de komende anderhalf jaar met 2 à 2½% zal groeien¹⁾. De lage inflatie en de omstandigheid dat er op korte termijn geen belangrijke knelpunten aan de aanbodzijde lijken te zijn, geven vertrouwen dat de economische groei doorzet. Dit is een belangrijk verschil met de situatie aan het eind van de jaren zestig en in de jaren zeventig, toen de inflatie onbeheersbaar leek en aanbodrestricties economische overheersingen in een vroegtijdig stadium smoorde.

Natuurlijk zijn er nog belangrijke onevenwichtigheden in de internationale economie – het Amerikaanse begrotings- en betalingsbalanstekort, het Japanse betalingsbalansoverschot, de Europese werkloosheid en de hoge reële rente om er een paar te noemen. Maar daar staat tegenover dat in de meeste OECD-landen de laatste vijf jaar duidelijke vorderingen zijn gemaakt met het versterken van de economische structuur. De economische flexibiliteit en het vermogen om op nieuwe technologieën en de vraag naar nieuwe produkten in te spelen zijn daardoor toegenomen. Met name wijst de OECD op verbeteringen in het functioneren van de arbeidsmarkt (loonmatiging, meer loondifferentiatie, grotere arbeidsmobiliteit), de structuur van de overheidsuitgaven (minder overheidsconsumptie, meer structuurversterkende uitgaven), sectorale aanpassingen en liberalisering van financiële markten. Voortgang op deze weg draagt er toe bij dat economieën efficiënter en minder gevoelig voor inflatie worden en dat hogere en vooral duurzamere economische groei tot de mogelijkheden gaat behoren.

Belangrijk is dat langzaam maar zeker ook Europa uit zijn verstarring loskomt. Lange tijd is Europa de stramme oude man van de wereldeconomie geweest – wel goed bij kennis, maar niet in staat het tempo te volgen. De inspanningen van de laatste jaren om de economische conditie te verbeteren beginnen echter effect te sorteren. Volgens de OECD kan de Europese economie in de komende anderhalf jaar met 2 à 2¼% groeien, en mogelijk nog iets meer als de gunstige ontwikkelingen die zich in een aantal landen aftekenen, doorzetten. Vooral de Westduitse economie maakt een krachtige ontwikkeling door. Heel belangrijk is dat het zelfvertrouwen in Europa groeiende is. Men is zich er van bewust dat er geen enkele reden is om met zwakke economische prestaties en een tweederangspoor in de wereldeconomie genoeg te nemen. Als een echte gemeenschappelijke markt tot stand wordt gebracht is méér mogelijk. De agenda hiervoor ligt klaar²⁾; het komt nu op besluitvaardigheid aan. Natuurlijk moet er

nog heel veel gebeuren, maar de perspectieven zijn beter dan lange tijd het geval is geweest.

De Nederlandse economie ontwikkelt zich in het kielzog van de Westduitse voorspoedig. Ook voor ons land behoort een hogere economische groei dan voorspeld (2%) tot de mogelijkheden. Zoals de secretaris-generaal van het Ministerie van Economische Zaken, prof. Rutten, in zijn nieuwjaarsartikel drie bladzijden verderop uiteenzet, dient daartoe het beleid gericht op versterking van de aanbodzijde van de economie te worden voortgezet. Als tegelijkertijd de lonen worden gematigd (zodanig dat de reële-loonstijging achterblijft bij de stijging van de arbeidsproductiviteit), de collectieve lasten en de collectieve uitgaven worden verlaagd (in het bijzonder die uitgaven die weinig bijdragen tot het versterken van de economische structuur) en de technologische vernieuwing wordt versneld (o.m. door het bevorderen van de bedrijfsinvesteringen en het meer marktgericht maken van onderwijs en scholing), is volgens Rutten in de komende vijf jaar gemiddeld 1% extra economische groei mogelijk. Dan hoeft ook een vermindering van de werkloosheid tot 500.000 personen aan het eind van de volgende kabinetsperiode (1990) niet bij voorbaat uitgesloten te worden geacht. Het zal de belangrijkste taak van het nieuw te formeren kabinet zijn de voorwaarden te scheppen waaronder dat kan worden gerealiseerd. Veel meer kan een kabinet niet doen; het is al heel wat.

En dan maar hopen dat het internationale klimaat niet tegenzit. Dat Reagan zijn begrotingstekort vermindert en niet zwicht voor protectionistische lobbies. Dat Baker zijn plannen voor het aanpakken van het internationale schuldenvraagstuk niet ziet stranden. Dat de Groep van Vijf de ingeslagen weg van internationale beleidscoördinatie om tot evenwichtiger wisselkoersverhoudingen en macro-economische afstemming te komen niet verlaat. En dat over de Europese Gemeenschap een geest van daadkracht en supranationaal besef vaardig wordt.

Dan moet 1986 een goed jaar worden.

L. van der Geest

1) OECD, *Economic outlook*, nr. 38, Parijs, december 1985.

2) Commissie van de Europese Gemeenschappen, *De voltooiing van de interne markt*, Witboek van de Commissie voor de Europese Raad, Brussel, juni 1985.